

Patkó Károly (1895-1941)

Fürdőzők a Zazar-parton, 1925

Olaj, vászon, 74,5x74,5 cm
Jelezve jobbra lent: Patkó 25.

Reprodukálva:

- Arkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918-1928. Magyar Nemzeti Galéria, 2001., katalógus: 31. oldal, 9. kép

Kikiáltási ár: 8 500 000 Ft/ 34 694 EUR

Művészkolónia Felsőbányán

„Felsőbánya páratlan természeti szépsége, a kisváros különleges bája vonzotta oda a felfedezőket, a telep művészeit” – olvashatjuk Murádin Jenő a felsőbányai művésztelepről írt tanulmányában (Murádin 1998. 76. oldal). Patkó Károly 1924-es nagybányai tartózkodása során többször ellátogatott a bányásztelepülésre, hazatérve meggyőzte budapesti társait, hogy a következő esztendő nyarát a festői városkában töltsék. A spontán szerveződő kis kolónia tagjai május 15-től október 10-ig tartózkodtak Felsőbányán. Patkó és Aba-Novák mellett a zugligeti társaságból Kelemen Emil, Fonó Lajos és Bánk Ernő festett ezen a vidéken, valamint néhány fiatalabb kolléga, a nagyváradi Fleischer Miklós és a fiatal Borghida Pál is csatlakozott a társasághoz. Ennek a nyárnak az emlékét őrzik Szécsen Zoltán, szatmári fényképész a társaságot megörökítő fotográfiája, melyet szemlélve „Aba-Novák Vilmos és Patkó Károly modellt állhatnának egymásnak valami útszéli csavargó című képhez. Szabad nyak, ócska, festékfoltos, olajos zubbony, meghatározhatatlan színű, anyagú kurtá nadrág, mezülábás szandál, széles karimájú, olesó szalmaalap az öltözékük...” (idézi: Murádin 1998. 89-90. oldal). A művészek festői motívumokat keresve sokszor tettek kisebb-nagyobb felfedező kirándulásokat a település környékén, de gyakran átrándultak a közeli Nagybányára is.

Festői motívumok

Az 1925 nyarán Felsőbányán alkotó mestereket megragadta a kisváros és vidékének festőisége. Az emblematiszmus motívumok – a katolikus templom tornyai, a városháza, a Bányahegy és a Hegyeshegy – mellett Patkó és társai szívesen ábrázolták a település környékének rejtettebb, vadregényes részleteit, a hegyoldalak buja vegetációját, a ligeteket és gyümölcsösöket, a sebes folyású Zazar kavicsos medrét a rajta átívelő hidakkal, a folyó partján megbújó bányászházakat és ipari épületeket. De megörökítették a helyiek minden napjait és ünnepeit, a mezőn dolgozó munkásokat és a körmenet, illetve a táncmulatság szereplőit is. Patkó a "művész-

Szécsen Zoltán: Bánk Ernő, Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly és Nagy Oszkár Felsőbányán, 1925 (fotó, magántulajdon)

telepen" készült, illetve Felsőbányához köthető – több esetben már a következő esztendőben kidolgozott – festményeinek egy jellegzetes csoportját alkotják a nagyobb szabású aktkompozíciók (*Fürdőzők*, 1926, *Danaé*, 1927) és szüretjelenetek (*Szüreti pihenő*, 1925, *Aktok szabadban*, 1926). Ezek még szorosan kapcsolódnak a korábbi időszakban készült, hasonló tárgyú, erőteljesen klasszicizáló felfogású képekhez, bár több esetben, mint például az 1925-re datált *Fürdőzők a Zazar-parton* című, feltehetően a helyszínen készült alkotásán is, Patkó felsőbányai környezetben, a patakparton jelenítette meg plasztikusan formált, erőteljes figuráit, mellettük egy híd szerkezetét alkotó cölöpporral, a háttérben néhány egyszerű épülettel.

Plasztikus formák és szivárványos színek

Patkó festészetében a Felsőbányán eltöltött hónapok alapvető változásokat hoztak. Az erdélyi kisváros atmoszférája, átható napsütése hatására a fény szerepe megváltozik képein. „Valóságos fényként egyre jobban átjárja, fellazítja a testeket, a felületek kivilágosodnak és kiszínesednek” – jellemezte ezt a periódust Zwickl András. „Az ecsetkezelés oldottabb lesz, a formák egyszerűbbé válnak. A korábban szinte monokróm tónusfestésben fokozatosan megjelennek a valörök. A képeken a korábbi földszíneket és fémes hideg színeket meleg pirosak és zöldek váltják fel, a barnás felületeket komplementer kontrasztok reflexei élénkítik.” (Zwickl, 1993. 207.). Patkó sokáig magángyűjteményben lappangó, most a Mű-Terem Galéria aukciós kiállításán látható *Fürdőzők a Zazar-parton* című festménye is ennek az átmeneti periódusnak egy igen jellemző alkotása. Az előző időszak meghatározó stílusjegyei, a kiegyensúlyozott, szerkesztett kompozíció és plasztikusan kezelt, szobrászi formák adják a kép stabilitását, a kompozíció valódi főszereplőivé azonban a szivárványos színekben játszó, vibráló reflexek váltak.

Zsákovics Ferenc

